Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю

ПОДІЛЬСЬКІ ЧИТАННЯ – 2026

Охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення в умовах воєнних викликів

Присвячена 30-річчю кафедри екології та біологічної освіти
гуманітарно-педагогічного факультету
Хмельницького національного університету

м. Хмельницький
22–23 жовтня 2026 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
КОЇМБРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, М. КОЇМБРА, ПОРТУГАЛІЯ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА
КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
КЗВО ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ФОНД ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ «PRO SYNERGIA» (ГОЖУВ-ВЕЛЬКОПОЛЬСЬКИЙ, ЛЮБУСЬКЕ ВОЄВОДСТВО, ПОЛЬЩА)
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «МАЛЕ ПОЛІССЯ»
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКЕ ОРНІТОЛОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО
ТОВАРИСТВО ПОДІЛЬСЬКИХ ПРИРОДОДОСЛІДНИКІВ ТА ПРИРОДОЛЮБІВ

ПОДІЛЬСЬКІ ЧИТАННЯ-2026

ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОТИЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, ПРИРОДНИЧА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, РІШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
присвяченої 30-річчю кафедри екології та біологічної освіти
Хмельницького національного університету

22–23 жовтня 2026

Хмельницький

УДК 502/504:37(477.43)
П44

Рекомендовано до друку науково-технічною радою Хмельницького національного університету, протокол № 10 від 27.10.2026

Подані матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Подільські читання-2026», проведеної 22–23 жовтня 2026 р., у м. Хмельницький і присвяченої 30-річчю кафедри екології та біологічної освіти Хмельницького національного університету.

Збережена авторська редакція. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність посилань тощо несуть автори статей.

***Редакційна колегія*:**
Білецька Г. А., д-р пед. наук, проф.; ***Єфремова О. О.,*** канд. техн. наук, доц.; ***Дячук А. О.,*** канд. техн. наук, доц.; ***Міронова Н. Г.***, д-р с.-г. наук, проф.

П44 **Подільські** читання-2026. Охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення в умовах воєнних викликів : зб. матер. Всеукр. наук. практ. конф., присвяченої 30-річчю кафедри екології та біологічної освіти Хмельницького національного університету (Хмельницький, 22–23 жовт. 2026) / за ред. Г. А. Білецької. – Хмельницький : ХНУ, 2026. – 362 с.

ISBN 978-966-330-527-1

Подані доповіді, присвячені екологічній безпеці регіонів в умовах воєнних викликів, збережені різноманіття Поділля та України, розглянуті проблеми екосистемного менеджменту. Окремий блок відведений підготовці вчителів біології, хімії та основ здоров'я в умовах Нової української школи.

Збірник адресований науковцям, фахівцям природоохоронних структур, викладачам ЗВО, учителям, здобувачам освіти, усім, хто цікавиться природничими проблемами.

УДК 502/504:37(477.43)

ISBN 978-966-330-527-1

© Автори статей, 2026
© ХНУ, оригінал-макет, 2026

ційно-мотиваційний (рівень екологічної емпатії, готовність до емоційного відгуку і екоцентричні мотиви збереження довкілля); діяльнісно-поведінковий (дотримання екологічних норм у повсякденні, ініціативність у природоохоронних та дослідницьких акціях).

Експериментальна перевірка методичної моделі формування ціннісного ставлення до природи у здобувачів базової середньої освіти довела свою ефективність. Впровадження запропонованої методичної моделі у практику шкільної біологічної освіти дозволяє змістити вектор навчання з пасивного засвоєння екологічних фактів на формування суб'єктивно-етичного ставлення до природи як вищої цінності. Її реалізація у практичній діяльності закладів загальної середньої освіти дозволяє гармонійно поєднати академічні біологічні знання з практичною еколого-етичною діяльністю підлітків.

Використані джерела

1. Biletska, H., Ivantsiv, O., Nazarko, I., Stepanyuk, A., Kazanishena, N., Liutko, N., Hrytsai, N., & Sopivnyk, R. (2025). Formation of Bioethical Knowledge in Adolescents during Their Biology Education. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. No 17(3). 158–176.

2. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti-898.

3. Жирська Г. Я. Формування в учнів ціннісного ставлення до природи як компонента екологічної культури. Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2014. № 2. С. 74–81.

УДК 37.09:504

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КРАЄЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ РІЗНОМАНІТНОСТІ РОСЛИН У ПРОЦЕСІ БАЗОВОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Г. Я. ЖИРСЬКА, Н. О. СОРОКОВОВ
zhyrska14@gmail.com, gyrska@chem-bio.com.ua
Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

Сучасний етап розвитку національної системи загальної середньої освіти в Україні характеризується глибинною трансформацією освітньої парадигми в межах концепції «Нова українська школа» (НУШ). Впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти вимагає принципового відходу від репродуктивного засвоєння суми академічних фактів на користь формування ключових і предметних компетентностей, розвитку критичного мислення, дослідницьких

навичок, екологічної свідомості та суб'єктної позиції школярів [1]. Згідно з модельними навчальними програмами з біології для 7 класу, вивчення розділу «Рослини» покликане не лише ознайомити здобувачів освіти з анатомо-морфологічними особливостями, життєдіяльністю та різноманіттям рослинних організмів, а й сформувати цілісне уявлення про взаємозв'язок між компонентами екосистем, значення рослинного покриву для підтримання біосферної рівноваги та необхідність збереження біорізноманіття.

Особливе місце у розв'язанні цих завдань належить краєзнавчому підходу. Навчальне біологічне краєзнавство виступає потужним дидактичним засобом, що забезпечує реалізацію класичного педагогічного принципу зв'язку навчання з життям. Залучення матеріалів про флору рідного краю дозволяє подолати абстрактність біологічних понять, надає навчальному матеріалу особистісно значущого контексту та сприяє вихованню патріотизму й екологічної відповідальності за збереження природної спадщини своєї громади. Попри визнаний науково-методичний потенціал біологічного краєзнавства, у шкільній практиці воно реалізується епізодично, формально або зводиться до сухого переліку рідкісних видів регіону. Виникає чітка суперечність між високим розвивальним потенціалом регіонального ботанічного контенту та відсутністю цілісної методичної системи його дидактичної адаптації в умовах цифровізації базової середньої освіти.

Розроблена методична система опирається на принципи науковості, системності, доступності, краєзнавчої спрямованості та цифровізації освітнього процесу. При доборі регіонального матеріалу ми керувалися вимогою про те, що краєзнавчий об'єкт має бути типовим для регіону, мати виражене екологічне чи созологічне значення, характеризуватися наочністю і можливістю дослідження за допомогою сучасних методів науки. Центральним базовим об'єктом для реалізації краєзнавчої складової обрано Голицький ботанічний заказник, розташований поблизу села Гутисько Нараївської громади Тернопільської області. Головна созологічна та наукова цінність заказника полягає у поєднанні лісових, лучно-степових та наскельно-степових рослинних угруповань. Тут зафіксовано зростання понад 500 видів вищих судинних рослин, що становить високий відсоток від загального флористичного багатства Західного Поділля.

Запропонована методична система вивчення теми «Рослини» охоплює чотири взаємопов'язані блоки. Цільовий блок орієнтований на формування предметної біологічної компетентності, ціннісного ставлення до природи рідного краю та навичок цифрового дослідження біорізноманіття. Змістовий блок передбачає наскрізне включення відомостей про флору Голицького заказника у контекст вивчення основних ботанічних тем (будова та функції органів рослин, екологічні групи,

різноманіття вищих рослин, охорона рослинного світу). Діяльнісно-процесуальний блок реалізується через поєднання традиційних та цифрових технологій навчання: використання мобільних застосунків *iNaturalist* та *PlantNet* для цифрової ідентифікації *об'єктів*; залучення школярів до аналізу реальних спостережень флори Заказника на платформі *iNaturalist*, що формує навички *дослідницького картографування;* застосування гейміфікованих тестових завдань та екологічних кейсів на платформі *Quizizz* для формувального та інтерактивного оцінювання. Результативно-оцінювальний блок: передбачає діагностику рівнів сформованості предметної компетентності за трьома критеріями: когнітивно-знаннєвим, діяльнісно-практичним і ціннісно-мотиваційним.

Реалізація методичної системии вивчення різноманітності рослин в курсі біології 7 класу ЗЗСО засвідчила, що синтез біологічного краєзнавства (на прикладі флори Голицького заказника) та цифрових застосунків суттєво підвищує пізнавальну мотивацію учнів НУШ та забезпечує якісне формування предметної біологічної компетентності.

Використані джерела

1. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 верес. 2020 р. № 898. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti-898.

2. Модельні навчальні програми. Біологія. 7–9 класи. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku .

3. Терпеливець С., Черепанин Р. Цифрові платформи громадянської науки як інструмент моніторингу біорізноманіття в Україні: досвід Карпатського регіону. Інформаційні технології у сфері захисту довкілля : колективна монографія / за заг. ред. Р. Ткачука, М. Заболоцького, В. Маєвського. За матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 14–15 трав. 2026 р.). Львів. 2026. С. 188–19. URL: https://www.researchgate.net/publication/408349700.

УДК 37.015.3:159.922.7:355.01

ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА АДАПТАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

О. Л. ЗАВАЛЬНЮК
Oksana.zavalniuk@vspu.edu.ua
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

У сучасному світі науковці розрізняють індивідуальне і суспільне здоров'я населення країни. Зрозуміло, що суспільне здоров'я не є сукупністю здоров'я індивідів, оскільки воно відзначається систем-

Жирська Г. Я., Блищак С. І.
Методична модель формування ціннісного ставлення до природи
у здобувачів базової середньої освіти 269

Жирська Г. Я., Сороковов Н. О.
Методика використання краєзнавчого матеріалу під час вивчення
різноманітності рослин у процесі базової біологічної освіти 271

Завальнюк О. Л.
Педагогічна складова адаптації
психологічного стану дітей в умовах війни 273

Казанішена Н. В., Ростецька Д. Б.
Тенденції розвитку екологічної освіти
в умовах Нової української школи 276

Ковбінька Г. Д., Гретчанна М. В.
Формування екологічної компетентності майбутнього вчителя
географії засобами інноваційних технологій навчання 279

Коренева І. М.
Формування готовності молодого покоління
до життєдіяльності в умовах природних і антропогенних криз:
нові пріоритети освіти для сталого майбутнього 281

Люленко С. О., Паращук Р. В.
Потенціал ігрових технологій
у підвищенні мотивації учнів до вивчення біології 284

Масловська О. В., Скрипник С. В.
Технологія «Світове кафе» у підготовці майбутніх учителів
до організації групової роботи на уроках біології 287

Небикова Т. А., Омельченко В. С., Осіпчук О. С.
Міжпредметна інтеграція біології та фізичної культури
як основа формування здоров'язбережувальної компетентності учнів 289

Охремчук А. В., Грицай Н. Б.
Використання великих мовних моделей (LLM)
у навчанні природничих предметів 291

Павелко І. Р., Грицай Н. Б.
Використання моделювання
під час вивчення природничих предметів у 10 класі 293

Петровці А. П., Панчук О. І.
Освітній потенціал та особливості використання
цифрового інструменту і-Tree MyTree у шкільній практиці 296

Прущак Т. В., Баюрко Н. В.
Розвиток інформаційно-цифрової компетентності старшокласників
на уроках біології 299